

VLEERMUISONDERZOEK

LEIEHOES

TE HEERLEN

GEMEENTE HEERLEN

- ✿ Bodem
- ✿ Waterbodem
- ✿ Water
- ✿ Archeologie
- ✿ Ecologie
- ✿ Milieu

Ecologie

Vleermuisonderzoek Leiehoes te Heerlen in de gemeente Heerlen

Opdrachtgever	BRO Industriestraat 94 5931 PK Tegelen
Project	HEE.BRO.ECO2
Rapportnummer	13045481
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	25 november 2013
Vestiging	Doetinchem
Opsteller	Ing. L. Hunink-Verwoerd
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Ing. M. Koen
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Econsultancy accepteert derhalve op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK.....	3
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	4
5	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	5
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	7
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	8

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van BRO opdracht gekregen voor het uitvoeren van een vleermuisonderzoek aan de Leiehoes te Heerlen in de gemeente Heerlen.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van het verkennend natuurwaarden onderzoek dat door BRO in mei 2012 is uitgevoerd (projectnummer 211x05818). Hiertoe is een bronnenonderzoek uitgevoerd en is op 22 mei 2012 een verkennend veldbezoek afgelegd op de onderzoekslocatie door een ecooloog van BRO. Hieruit bleek dat de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing niet is uit te sluiten.

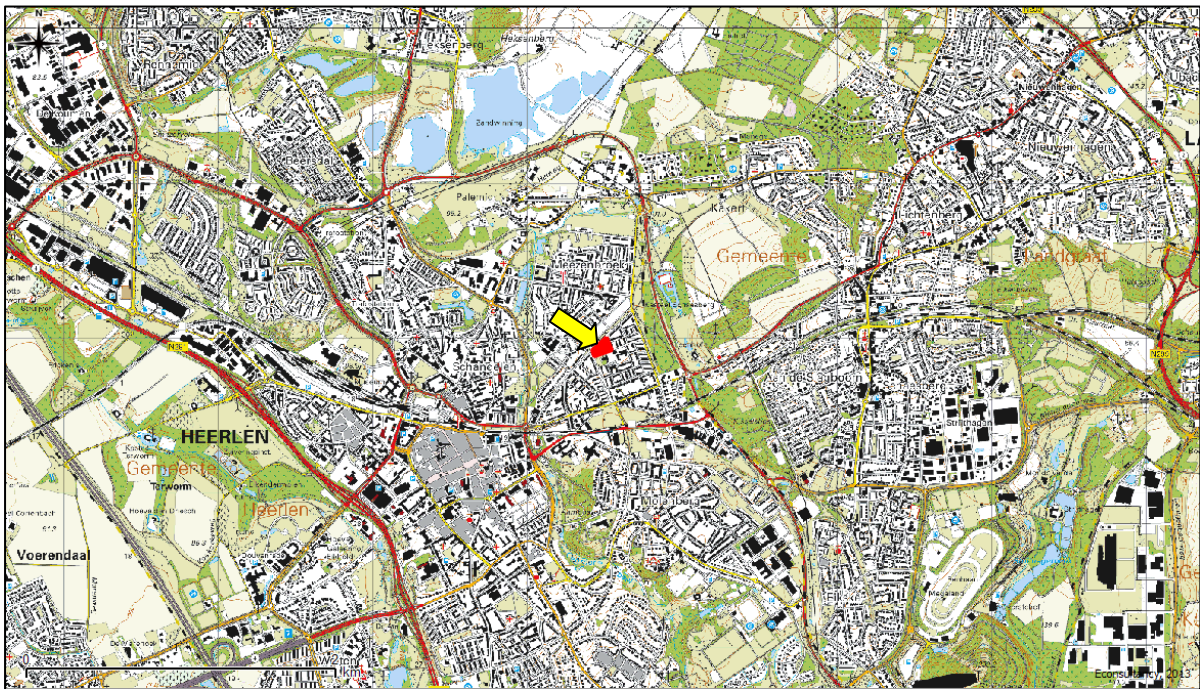
Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 9.000 \text{ m}^2$) 't Leiehoes is gelegen tussen de Limburgiastraat, de Zutphenstraat, de Amsterdamstraat en de Eindhovenstraat, circa 750 meter ten noordoosten van de kern van Heerlen in de gemeente Heerlen (zie figuur 1).

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 69 E (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 197.475$, $Y = 322.940$.

Figuur 1. Topografische ligging onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft de woningen aan de Amsterdamstraat 58-66 en het zalencentrum 't Leiehoes. In figuur 2 zijn de woningen langs de Amsterdamstraat weergegeven. Het betreffen bovenwoningen, voorzien van een plat dak. 't Leiehoes (figuur 3) is voorzien van platte en schuine daken. Het pand is opgebouwd uit bakstenen. Langs de gevels is een houten betimmering aanwezig.

Figuur 2. Woningen aan de Amsterdamstraat 58-66.

Figuur 3. Het zalencentrum 't Leiehoes.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens de onderzoekslocatie te herontwikkelen. Het is nog niet bekend wat de definitieve plannen zijn, mogelijk wordt de bebouwing gesloopt of gerenoveerd.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Op 25 mei 2012 heeft BRO een Verkennend Natuurwaardenonderzoek uitgevoerd (projectnummer 211x05818). Van het onderzoek maakte onderhavige onderzoekslocatie deel uit. Uit het onderzoek komt het volgende naar voren:

“Het is niet uitgesloten dat de ontwikkeling effect zal hebben op de huidige staat van instandhouding van vleermuizen. Een nader onderzoek naar het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen bebouwingen in het plangebied, als naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen om te foerageren, dient derhalve voorafgaande aan de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied uitgevoerd te worden”.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Voor het onderzoek naar vleermuizen zijn in de periode juni tot eind september in totaal vijf aanvullende veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonden en/of ochtenden uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie 2013), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureau's en de Zoogdierverseniging, in overleg met Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijf en paarverblijf/zwermplaats voor de gewone dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat het protocol is gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid, dat is voldaan aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning, om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn.

Het kan nooit worden uitgesloten dat verblijfsfuncties tijdens het onderzoek worden gemist, maar er is wel aan de onderzoeksinspanning voldaan. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten, zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Het vleermuisenonderzoek is uitgevoerd binnen de meest gunstige periode van het jaar waarin vleermuizen aantoonbaar van de onderzoekslocatie gebruik kunnen maken (juni - september). Gedurende de periode mei tot en met half juli hebben de meeste soorten hun zomer- en kraamverblijfplaatsen bezet en zijn druk bezig met het grootbrengen van jonge dieren. In de maanden augustus en september maken vleermuizen gebruik van paarverblijfplaatsen en zijn veel soorten in de omgeving van hun winterverblijf te vinden. Winterverblijfplaatsen zijn echter zeer lastig aan te tonen. Naast kraam- en paarverblijfplaatsen is het aanvullende onderzoek ook gericht op de functie zomerverblijfplaats.

Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd met behulp van een batdetectors (Pettersson D 240x). Tijdens de veldbezoeken is voornamelijk gelet op uitvliegende, invliegende of zwermdende vleermuizen. Daarnaast is er ook gelet op foeragerende en passerende vleermuizen. Tijdens de twee laatste veldbezoeken is voornamelijk gelet op sociale geluiden. In de periode augustus - september produceren mannetjes vleermuizen sociale geluiden vanuit of vliegend rondom bebouwing om vrouwtjes te lokken.

Tabel I bevat een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken.

Tabel I. Onderzoeksinspanning vleermuizen 2013

	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september
vleermuizen				2 x avond*, 1 x ochtend	-	2 x avond	
tijdstip				11 juli, 11 juli, 2 augustus		29 augustus, 24 september	
datum				kraam- zomerverblijf		paar/baltsverblijf	
functie							

* De onderzoeksinspanning is weergegeven voor één persoon, maar is door twee personen uitgevoerd.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 15 °C. De windsnelheid lag beneden de 2 Bft. en er was geen sprake van neerslag.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

Per bezoek zijn de onderzoeksresultaten weergegeven.

11 juni (avond)

Tijdens het eerste veldbezoek op 11 juni was de temperatuur 19 graden, het was bewolkt, droog met een windsnelheid van 1-2 Beaufort. In de periode voor de officiële zonsondergang is een eerste passerende gewone dwergvleermuis waargenomen. Vermoedelijk was het dier vroeg door de aanwezigheid van bewolking. Het dier vloog in noordoostelijke richting en kwam uit zuidwestelijke richting. Later zijn er meerdere gewone dwergvleermuizen met hetzelfde vliegpatroon waargenomen, die ook weer terugkeerden in dezelfde richting. Vermoedelijk bevindt zich een verblijfplaats in woonwijk ten zuidwesten van de onderzoekslocatie. Dieren vanuit de wijk vliegen vermoedelijk naar het foerageergebied ten noordoosten van de onderzoekslocatie bij kasteel Schaesberg. Op de onderzoekslocatie zelf zijn verder enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen langs het opgaande groen (onbelicht) waargenomen. Op de onderzoekslocatie zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen.

11 juli (avond)

Tijdens het tweede veldbezoek op 11 juli was de temperatuur 18 graden, het was zwaar bewolkt, droog en windstil. Tijdens het veldbezoek is uit 't Leiehoes een uitvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen die meteen weer in het zelfde gebouw onder de dakrand vloog. In figuur 4 is de vlucht van de gewone dwergvleermuis weergegeven. Verder is een enkele foeragerende gewone dwergvleermuis rond 't Leiehoes en bij het groen rondom waargenomen. Er zijn geen andere soorten waargenomen.

Figuur 4. Vlucht van een gewone dwergvleermuis van verblijfplaats achter dakrand, naar andere dakrand.

2 augustus (ochtend)

Op 22 augustus was het 21 graden, onbewolkt, windkracht 2 Beaufort en droog. Tijdens de ochtendronde zijn er geen zwermende of invliegende vleermuizen op de onderzoekslocatie waargenomen. In de omgeving zijn wel enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Op de onderzoekslocatie is geen verblijfplaats vastgesteld die ochtend.

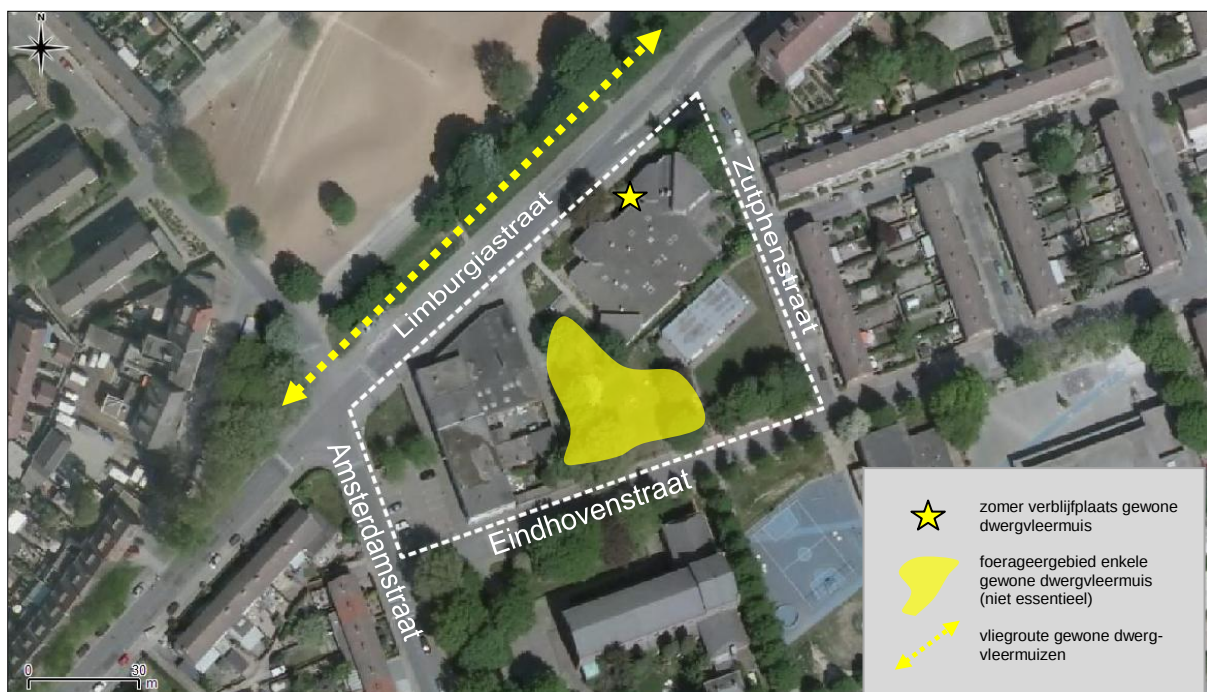
29 augustus (avond)

Op 29 augustus was het 18 graden, onbewolkt, windkracht 1 Beaufort en droog. Er zijn enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen in de tuin ten zuiden van het gebouw 't Leiehoes waargenomen. Er is geen paargedrag of ander verblijfindicerend gedrag op de onderzoekslocatie waargenomen dat duidt op de aanwezigheid van een zomer- of paarverblijf. Er is ter plaatse van het appartementencomplex ten oosten van de onderzoekslocatie wel activiteit van baltzende vleermuizen waargenomen dat duidt op een paarverblijfplaats in het gebouw buiten de onderzoekslocatie.

24 september (avond)

Tijdens het veldbezoek was het 15 graden, onbewolkt, windstil en droog. Het laatste veldbezoek gaf hetzelfde beeld als op 29 augustus. Er is een enkele foeragerende gewone dwergvleermuis in de tuin ten zuiden van het gebouw 't Leiehoes waargenomen. Er is wederom geen baltsgedrag of ander verblijf indicerend gedrag op de onderzoekslocatie waargenomen. Wel is een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis in het appartementencomplex ten oosten van de onderzoekslocatie aanwezig.

De waarnemingen gedurende het onderzoek zijn samengevat weergegeven in figuur 5.

Figuur 5. Samenvatting waargenomen functies voor vleermuizen in het seizoen 2013.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

Beschermingsregime

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen de zomer- en winterverblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat dat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat grote gevolgen voor de vleermuisstand in de wijde omgeving. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen. De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

Opgemerkt wordt dat vleermuizen door mensen soms als eng of vervelend kunnen worden beschouwd. Dit onderwerp wordt hierbij aangestipt omdat bij nieuwbouwprojecten vaak sprake is van nieuwe, onwetende bewoners. Gewone dwergvleermuizen zijn ongevaarlijk. In een woning knagen ze niets aan en produceren ze geen hinderlijke ontlasting. Het is een fabel dat ze in haren vliegen, door hun ultrasone echolocatie zullen ze nooit zomaar ergens tegenaan vliegen. Vleermuizen zijn juist nuttig, ze vangen grote hoeveelheden insecten weg, waaronder muggen.

Functie van de onderzoekslocatie voor vleermuizen

In 't Leiehoes bevindt zich een zomerverblijfplaats van 1 gewone dwergvleermuis. Het dier heeft de daklijst om achter te kruipen en te verblijven, mogelijk is de spouwmuur vanuit hier ook bereikbaar. In principe is de gehele daklijst geschikt.

De groenvoorzieningen op het zuidelijke deel van het terrein vormt een foerageergebied voor een één tot twee gewone dwergvleermuizen. Het betreft geen essentieel foerageergebied.

De beplanting ten noorden van de Limburgiastraat, buiten de onderzoekslocatie vormt een vliegroute voor gewone dwergvleermuizen.

Wetgeving

Voor het verstoren van de vaste verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis in 't Leiehoes is een ontheffing noodzakelijk voor artikel 11 van de Flora- en faunawet. In een activiteitenplan zal moeten worden aangetoond dat de ecologische functionaliteit van het gebied voor de soort te allen tijde blijft gehandhaafd. Om negatieve gevolgen te voorkomen dienen maatregelen uitgevoerd te worden die bestaan uit het slopen buiten de gevoelige periodes van de soort, het wederom geschikt maken van de nieuwbouw voor de gewone dwergvleermuis en het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied, ter overbrugging van de periode tussen sloop en nieuwbouw. Indien sprake is van renovatie en de dakranden beschikbaar blijven, is het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van BRO een vleermuisonderzoek uitgevoerd aan de Leiehoes te Heerlen in de gemeente Heerlen.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging. Voor het onderzoek naar vleermuizen zijn in de periode juni tot eind september in totaal vijf aanvullende veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonduren en/of ochtenduren uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie 2013).

Voorgenomen ingreep

De initiatiefnemer is voornemens de onderzoekslocatie te herontwikkelen. Het is nog niet bekend wat de definitieve plannen zijn, mogelijk wordt de bebouwing gesloopt of gerenoveerd.

Functie onderzoekslocatie voor vleermuizen

In 't Leiehoes bevindt zich een zomerverblijfplaats van 1 gewone dwergvleermuis. Het dier heeft de daklijst om achter te kruipen en te verblijven en mogelijk is ook de spouwmuur bereikbaar. In principe is de gehele daklijst geschikt. De groenvoorzieningen op het zuidelijke deel van het terrein vormt een foerageergebied voor een één tot twee gewone dwergvleermuizen. Het betreft geen essentieel foerageergebied.

Conclusie

Door de sloop van 't Leiehoes wordt de vaste rust- en verblijfplaats van een vleermuis verstoord. Voor het verstoren van de vaste verblijfplaats is een ontheffing noodzakelijk voor artikel 11 van de Flora- en faunawet. In een activiteitenplan zal moeten worden aangetoond dat de ecologische functionaliteit van het gebied voor de soort te allen tijde blijft gehandhaafd. Om negatieve gevolgen te voorkomen dienen maatregelen uitgevoerd te worden die bestaan uit het slopen buiten de gevoelige periodes van de soort, het wederom geschikt maken van de nieuwbouw voor de gewone dwergvleermuis en het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied, ter overbrugging van de periode tussen sloop en nieuwbouw. Indien sprake is van renovatie en de dakranden beschikbaar blijven, is het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk.

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten

Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze

Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis

Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit

Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtneming van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit

Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Opdrachtgevers

Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangd. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg

Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland

Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant

Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

